

HA KULFOLDRE MEGY NYARALNI CSAK AUSZTRIÁBA UTAZZON!

Mert: Az összes szomszédországok között csak Ausztria kötött Magyarországgal előnyös kereskedelmi szerződést, Ausztria Magyarországon vásárolja élelmiszereinek legnagyobb részét, amiért a fürdővendégek által Ausztriában elköltött pénz a kliring útján visszakerül Magyarországra, Osztrák schillinget hivatalos árfolyamon minden felár nélkül lehet igényelni, A penzióárak Ausztriában körülbelül 8-10 százalékkal olcsóbbak, mint a múlt évben voltak, Ausztriában a hatóságok nagy szigorral gondoskodnak a rend és nyugalom fenntartásáról.

Az osztrák szövetségi vasutak újabb, a fődényre is kiterjedő utazási kedvezményeket léptettek életbe.

Prospektussal és felvilágosítással szolgálnak: a **Magyar Hírlap** **ufazási oszlopja**, VI., Aradi u. 8, az **IBUSZ KÖZPONTI IRODAJA**, **VIGADÓ** és annak összes **FIÓKJA**, valamint **ÖSTERREICHISCHES VERKEHRSBUREAU**, VI., Andrássy út 28.

A kétfarkú oroszlán

A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság kiállításán találkoztam a kétfarkú oroszlánnal. Griffek, sólymok, egyszarvúk és kétféjű sasok, szirének és levágott törökfejek; nyíllal átlőtt medvék; stilizált farkasok; tarka színben pompázó címerek; sisakdiszek; pecsétnyomók; armaliskok; pecsétgyűrűk és kutyabőrök között akadtam rá az állatok királyára, mint egy sziklahegy tetején hátsó lábain állva, első jobblába karmai között koronát, baljában pedig az arany almát szorongatja. Pest-Pilis-Solt vármegye címerét ékesíti és hatalmát példázza ez az oroszlán egy sereg régmúlt időből ránkmaradt címer között.

Mecseicei Garázdák és Horogszegi Szilágyiak, Erdődyek, Kanizsaiak, Thurzók, Kállyiak, Rhédeyek és más törzsökös familiák, hatalmas vármegyék és nevezetes szabad királyi városok múltja, regénye, karrierje és változatokban gazdag története húzódik meg egy-egy ilyen címer mögött. Dicsőséges csaták, hőstettek és a magyar nemzet életének és küzdelmeinek közel 700 esztendőt beletöltő tarlójáról összeszedett emlékei vannak kiállítva a vitrinekben és elraktározva a Heraldikai Társaság kiállításán, ahol — egy elmes fiatal kollégám szavai szerint — az egyik századot a másiktól mindössze egy üvegfal választja el.

Címer — húsz hizott ökréről

De e között a sok mindenféle relikvia, címer és pecsét között is érdekes Pest vármegye oroszlános pecsétje, mely körül éppen most 200 esztendeje parázs viták kerekedtek. Hogy elején kezdjük a dolgot: tudni kell, hogy Pest vármegyének egészen Lipót császár idejéig nem volt sem címere, sem pecsétje. Mikor azután I. Lipót ült a trónra: Pest vármegye rendei meghagyták az 1659-i országgyűlésre készülő követeknek: *Nándor-Bene* János alispánnak és *Pápay* János szolgabírónak, hogy címet hozzanak a vármegye számára. Amit a vármegye urai akartak, meg is kapták az új királytól. Az országgyűlés kimondta, hogy Pest vármegyének címer és pecsét dukál. De kimondotta azt is, hogy a jövőben a mindenkori palatinus lesz a főispánja Pest-Pilis-Solt vármegyének. Meg is érkezett a híres pecsétnyomó a vármegye új címerével. A sigillum közepén egy sziklahegy tetején ágaskodott a koronát és az aranyalmát szorongató kétfarkú oroszlán. Az

oroszlánt kettős körirat ölelte körül. A külső körirat így szólott: *Franciscus Wesselényi Palatinus 1659*. Ezen belül pedig a pajzs szélén ez állott: *Sigil. Comitatus Pest, Pilis, Solt*. Mivel pedig ezt a jeles pecsétnyomót maga a nádor eszközölte ki az új királynál, ennél fogva a vármegye halála jeléül 20 darab hizott ökröt küldött ajándékol a palatinusnak.

Az efféle ajándékot a mai világban rossz néven vennék, de Lipót császár idejében — úgylátszik — divatban volt az ilyesmi. Nem akadt fenn rajta senki s „discrétio“ címén elkönyvelte a húsz ökröt a vármegye is. Hatvanhárom esztendeig használta a vármegye a pecsétnyomót; nem volt avval semmi baj. 1732-ben azonban egyszerre csak felhorkantak a vármegye urai és az egyik közgyűlésen az első alispán: *Mágócsy* Mihály mérges beszédet vágott ki *Wesselényi* pecsétnyomója ellen. — Hogy jön a vármegye ahhoz, hogy egy magánszemély nevét hordja a hivatalos sigillumon?! — mondta az alispán. Ez ellen protestál, mert az ilyesmi nem fér össze a vármegye méltóságával. Az urak harsányan vivátoztak, mert hát ilyesmi csakugyan nem járja. Ámbár alighanem az bánthatta legjobban az urakat, hogy *Wesselényi* halála után kisültötték, hogy összeesküvést szót, s Bécsben jónéven vették, ha a vármegye megmutatta, hogy neki semmi köze a dologhoz. *Mágócsy* alispán azt indítványozta, hogy a sérelmet sürgősen kell reparálni. Mivel pedig gyanús a pecséten az oroszlán is: hozzáértő urak vizsgálják meg, vajjon ama bizonyos kétfarkú oroszlán nem a *Wesselényi* címeréről került a vármegye pecsétnyomójára. De ebben az irányban hiba nem történt. Kiderült, hogy a kétfarkú oroszlánt a címerfestő Hunyadi János címeréből rajzolta bele a vármegye címerébe. Az állatok királyához *Hadadi Wesselényi* Ferencnek, *Murány* örökös grófjának semmi köze sincs. A *Wesselényi* címerében ugyanis halfarkú koronás szirén figurál, mely jobbjobban zöld száron három vörös rózsát tart.

Latin helyett magyar körirat

Igy csillapodtak le aztán az izgalmak és így kapott Pest vármegye új pecsétnyomót, melynek a körirata most már „*Sigillum comitatus Pest, Pilis, Solt articulatiter unitorum*.“

Ebben az időben *Ferenc Lothringeni* her-

Dr. Lázár Leánygimnázium Budapest, V., Személynök ucca 21
 Leányinternátus. Továbbképző. Elemi. Telefon: 28-3-03.
Az előjegyzések megkezdődtek.

ceg volt Magyarország kormányzója. Együttal ő volt Pest vármegye főispánja is. A herceg szívvel-lélekkel ameltett volt, hogy *Wesselényi* nevét száműzzék a pecsétnyomóról, de *Wesselényi*vel együtt pusztuljon az országn is, mert sokkal jobban festene azon a pecsétnyomón a kélfejű sas. De ebbe nem mentek bele a vármegye urai. Végül is a lothringi herceg adta be a derekát és 1733 június 1-én, — szóval ép 200 esztendeje — a vármegye közgyűlésén már be is mutatták az új pecsétnyomót, Száznég esztendőig aztán czezl a sigillummal pecsételték meg a vármegyén az igazságot. 1837 június 1-én azonban ismét revizio alá került a pecsétnyomó. A megyei urak kijelentették, hogy nekik latin írásos pecsétnyomó nem kell. Az ország első vármegyéjének magyar köríratos pecsétnyomó dukál. Meg is csinálták, amit akartak és a magyar felíratos stemplit használták 1849-ig, a világsi fegyverletételig. Akkor *Bach*-ék német szöveget követeltek; a régi magyar felíratos címer pedig bekerült a Nemzeti Múzeumba. Csak 1860-ban kapta vissza a pecsétnyomóját a megye és kis változtatással a régi magyar címert használja ma is.

De, hogy milyen metamorfózisokon, milyen nagy átalakulásokon mehetett át az ország első vármegyéje az alatt a 280 esztendő alatt, mialatt a címerről és a pecsétnyomóról vitalkoztak a megyeházán; ez már nem is történelem, hanem regény. Ez a hatalmas földdarab, Magyarországnak talán legértékesebb és leghatalmasabb darabja; jóformán teljes pusztaság volt nem sokkal azelőtt, hogy *Budavár* ormáról lehanyatlott a féld. *Edward Brown* angol utazó 1669—70-ben Bécsből *Belgrád*ba ment, végig utazott Magyarországon és — mint maga írja — 400 mérföldön keresztül folytonos, meg nem szünő pusztaságon utazott keresztül, melyet csak itt-ott szakít meg a cserje, vagy a sílány erdő. Végtelen homoktenger, nádat, kákát termő, végeláthatatlan büzlő mocsarak, vadvízek tarkították ezt a pusztaságot s napokig mehetett míg viskót vagy emberlakta oázist talált. Ami aztán a török harcok idején el nem pusztult, azt elpusztították a győzelmes német zsoldosok és a rác hordák, melyek szabadon garázdálkodtak megyeszerle, sőt országszerle.

Kik telepítettek Pest környékére

Mikor valamennyire konszolidálódni kezdtek az állapotok, Bécs kezdte betelepíteni az ország pusztá területeit. A telepesek között akadtak franciák, spanyolok, olaszok, vallok, de a legtöbb telepes német volt, akiket főként a Rajna vidékéről csalogattak ide a kivándorlási ügynökök. Abban az időben nagy volt a szegénység Németországban és se szeri se száma nem volt a kivándorlónak. A tehetősebbek Amerika felé vették útjukat, mert Amerika már akkor is a korlátlan lehetőségek világrésze volt; hozzánk a legszegényebbek, a legnyomorúságosabb helyzetben levők jöttek, akik között temérdek akadt olyan is, akinek a talpa alatt égett a hazai föld. Jöttek a földönfutók és szerencsevadá-

szok. Ezekben az időkben telepedett meg német lakossággal Budapest környéke is. E telepítésben erősen dolgozott a kamara is, de voltak a magyar földbirtokos nemes családok között is sokan, akik a maguk költségén hozattak nagyrészt sváb telepeseket. *Pilisvörösvár* német lakóit 1692-ben a *Majtényiek* hozták be; *Budakeszi* lakosságát 1718-ban gr. *Zichy Péter*; a *törökbálinti* németeket 1701-ben és 1702-ben a *jezsuiták* ültették meg telepesekkel. *Dunaharaszti* a *Rádaiak* telepítettek. A *csepeli* német falvakat *Savoyai Eugen* telepítette részben még 1706-ban, a *Rákóczi-feleklés* idejében, részben pedig később. *Budafok* lakóit is *Savoyai Eugen* hozza 1714-ben *Breisgauból*. *Tétény*, *Torbágy* németjeit *Rudnyánszky Sándor*, *Szily* és *Hadik* hozzák Magyarországra. De *Buda* és *Pest* körül 50 esztendőnél hosszabb ideig tart a telepítő munka. *Grassalkovich Antal Soroksárt* 1742-ben, *Örkényt* 1750-ben, *Gödöllőt* 1753- és 54-ben ülteti meg. *Hartát Ráday Pál* 1723-ban protestáns emigránsokkal telepíti meg. *József* császár a kamarai birtokokon és a tanulmányi alap *dunaföldvári* birtokaira a rajnai területről hoz munkáskezeket.

Az egész vármegye kb. 70 nemesi familia kezében volt 200 évvel ezelőtt. Azóta jónéhány familia lába alól szaladt ki a föld és sok egykor híres-nevezetes nemesi családnak magva szakadt. *Pest* vármegye bárói közül nagy birtoka volt *Orczy Istvánnak*, *Szapáry Péternek*, *Grassalkovich Antalnak*, *Péterfy Jánosnak*, *Szelec-kynnek*, *Laffertnek* és *Szárz Györgynek*. Ezek közül ma már csak az *Orczyak* és *Szapáryak* élnek. Birtokos köznemesek voltak a *Podmaniczkyek*, a *Prónayak*, a *Bohusok*, *Vagak*, *Beleznayak* és *Rádaiék*. Ezek a familiák az idők folyamán bárókká, vagy grófokká lettek.

De mi történt a budapestkörnyéki német telepesekkel? Derék svábjaink bizony 200 esztendő alatt is megmaradtak németeknek. *Budakeszin* ma is több, mint kétannyi német anyanyelvű ember lakik, mint ahány magyarul beszél. *Budajenő* egészen német, aminthogy németül beszél ma is *Perbál*, *Teleki*, *Torbágyon* háromannyi a német anyanyelvű, mint a magyar. *Zsámbékon* is több mint háromannyi. *Hartán* kétannyi német lakik, mint magyar. *Hajóson* négyannyi, *Nemesnádudvaron* kétannyi és *Budaörsön* 1897 magyar mellett 2100 a német anyanyelvű. *Soroksáron* 6000 a magyar, 8200 a német. De békességben élnek a mi svábjaink a *pozáni* járásban is. *Békásmegyeren*, *Budakalászon*, *Csobánkán*, *Dunabogdányon*, *Nagykovácsiban*, *Piliscsabán*, *Pilisszentivánon*, *Pilisvörösváron*, *Solymáron*, *Úrömben*, *Taksonyban* és *Szigetujfaluban*.

Portékáját, tejét, gyümölcsét, meggyaszt *Pestre* hozza a környék s mi megvesszük. Tulajdonképpen *Budapestből* él a környék és a pestiek sohase vetették szemükre a mi svábjainknak, hogy 200 esztendő alatt nem olvadtak be a magyarságba és hogy jelentékeny részük meg se tanul magyarul.

Mi nem panaszkodunk. Csak *Bleyer Jankab* panaszkodik.

Pásztor Mihály

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése

A magyar orvosok és természetvizsgálók 40. vándorgyűlésüket június 4-étől 10-éig tartják meg *Budapest*ben. A vándorgyűlés résztvevői szombaton este a *Pannoniában* találkoztak ismerkedése est keretében.

A főiskolai úszóbajnokságok első napja

A főiskolások úszóbajnokságainak első napján, szombaton a 400 m-es gyorsúszásban *Kiss Zoltán* (*Eger*) győzött 5:33 alatt dr. *Csepela* (*BEAC*) és *Zábrák* (*Eger*) előtt. A 3×100 m-es vegyesstafétában az egri jogakadémia csapata (*Mezei*, *Bitskey III.*, *Kiss*) 3:47.2 alatt győzött a *BEAC* előtt, míg a vízipólóban a *BEAC* nagy meglepetésre 2:1 (2:1) arányban győzött az egri jogakadémia ellen.

Utolsó napok!
Csak egy húzás már jun. 8-án délután

Siessen!
Vegyen M. Kir.
Államsorsjegyet

40.000
ar. P-ól nyerhet.

Sorsjegy ára:
Egész P 3.— Fél P 1.50
17.000 nyeresemény!
Jótekonycél!

Még kapható minden főelárusítónál, bankokban, dohánytőzsdeknél.

Próbáljon szerencsét!